

**СЭЛЭНГЭ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

II баг, Цагаан эрэг, Сүхбаатар сум,
Сэлэнгэ аймаг, 43081
Утас/Факс: (976)-7036-3040
Цахим шуудан: Selenge@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН
НЭР ДЭВШИГЧ ЦЭНДЖАВЫН
АРИУНЗУЛ ТАНАА**

2024.09.03 № ~~МНХ-2024/3-ЦТН-НН-93~~

танай _____-ны № _____-т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасан төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд бие даан нэр дэвшигч Цэнджавын Ариунзулын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцооны хамт ирүүлж, хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Сэлэнгэ аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь 2024 оны аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Тулгуур зарчим, Төрийн аудит MNS 6817-6:2020 Нийцлийн аудитын зарчим, Төрийн аудит MNS 6817-8:2020 Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль,

018021064

холбогдох бусад байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Бие даан нэр дэвшигч Цэнджавын Ариунзул /РД: ME87052502/-ын аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Бие даан нэр дэвшигч Цэнджавын Ариунзулын мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас) -ийг хавсаргав.

Хувийг: Сэлэнгэ аймгийн Сонгуулийн хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ч.ЭНХТУЯА

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН
ХУРЛЫН 2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ
ЦЭНДЖАВЫН АРИУНЗУЛЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Уриа: “ИТГЭЛИЙГ ТАНЬ ЗҮТГЭЛЭЭР ХАРИУЛАХ ИРГЭНИЙ ТӨЛӨӨЛӨЛ БАЙНА.”

НЭГ. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1.1. Эрүүл мэндийн бодлого

- 1.1.1 Эрүүл мэндийн анхан шатны болон нарийн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээний чанар аюулгүй байдал, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх боломжийг дээшлүүлэх чиглэлээр мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 1.1.2. Хүн амын эрүүл аж төрөх, эрүүл мэндээ хамгаалах зан үйлийг төлөвшүүлэн, хүүхэд залуучуудад эрүүл мэндийн боловсрол олгох, эрүүл мэндийнхээ төлөө хүлээх гэр бүлийн хариуцлагыг дээшлүүлэх, ард иргэдийн дунд эмийн зохистой хэрэглээг сурталчлах ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран үе шаттайгаар зохион байгуулна.
- 1.1.3. Сэлэнгэ аймгийн төвийн хөгжлийг хурдасгах, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэхэд чиглэлээр ажиллана.
- 1.1.4. Өрхийн эрүүл мэндийн төвүүдэд анхан шатны оношилгоо шинжилгээний лаборатори байгуулах, иргэдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлэх санал, санаачилга гаргаж, хэрэгжүүлнэ.

1.2. Боловсролын бодлого

- 1.2.1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг СӨБ-д хамрагдах нөхцөлийг бүрдүүлж, хамрагдалтыг нэмэгдүүлэх ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулна.
- 1.2.2. Насан туршийн боловсролын төвийн сургалтын орчныг бэхжүүлж, үйл ажиллагааг нь өргөтгөх чиглэлээр хамтран ажиллана.
- 1.2.3. Хүүхдийг тодорхой зорилго чиглэлтэй амьдрах, эх орноо хайрлах үзэл баримтлалаар хүмүүжүүлж, нийгэмд зөв иргэн болж төлөвшүүлэх, хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын үйлчилгээг сайжруулах ажлыг дэмжиж, хамтран ажиллана.
- 1.2.4. Хүүхдийн эрүүл агаарт чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор стандартын шаардлага хангасан хүүхдийн тоглоомын талбай барьж, байгуулах санал гаргаж, бусад байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.5. Цэцэрлэг, сургуульд экологийн танхим, булан байгуулах санал, санаачилга гаргаж, холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ.

1.3. Соёл, спорт, аялал жуулчлалын бодлого

- 1.3.1. Аялал жуулчлалыг дэмжих болон жуулчдын таатай амрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд төрийн байгууллага болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудын оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр санаачилга гарган ажиллана.
- 1.3.2. Спортын холбоо клубүүдийн үйл ажиллагааг дэмжин, нийтийн биеийн тамир, спортоор хичээллэгсдийн тоог нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

- 1.3.3. Иргэдийн биеийн тамир спортоор хичээллэх, аюулгүй таатай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх санал санаачилгыг дэмжинэ.
- 1.3.4. Залуучуудын байгууллагын санаачилгыг дэмжиж, залуучуудын авъяас, сонирхлыг хөгжүүлэх, чөлөөт цагийг үр бүтээлтэй өнгөрүүлэхэд зориулсан төрөл бүрийн клуб байгуулах санал санаачилгыг дэмжинэ.

1.4. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын бодлого

- 1.4.1. Хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийг чанаржуулж, шинэ ажлын байр бий болгох асуудлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авна.
- 1.4.2. Холбогдох байгууллагатай хамтран нийтийг хамарсан ажлыг тогтмол зохион байгуулах, идэвхтэй ажлын байр хайгчдыг ажлын байранд зуучлах бодлогыг дэмжиж, үйл ажиллагаанд нь иргэдийн хяналтыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.3. Үйлдвэрлэл, өрхийн аж ахуй эрхлэх хүсэлтэй иргэдийг зээл хөтөлбөрт хамруулах замаар өрхийн амьжиргааны түвшинг сайжруулах чиглэлээр холбогдох байгууллагуудын санал санаачилгыг дэмжиж, хамтран ажиллана.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

2.1. Хөдөө аж ахуйн бодлого

- 2.1.1. Хүлэмж, зоорины аж ахуйг хөгжүүлэх, тариалах ургамлын нэр төрлийг олшруулах, үрийн бодлогоор дэмжих чиглэлээр холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.1.2. Мал аж ахуйн гаралтай түүхий эдийг боловсруулах жижиг, дунд үйлдвэрийг байгуулж, борлуулалт хийх санал, санаачилгыг дэмжинэ.

2.2. Үйлдвэрлэл, худалдаа үйлчилгээний бодлого

- 2.2.1. Сүү сүүн бүтээгдэхүүн, ноос ноолуур зэрэг МАА-н гаралтай бүтээгдэхүүн боловсруулах жижиг, дунд үйлдвэрийг байгуулах санал санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2. Суманд үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний борлуулалтыг дэмжиж сурталчлан, “Сэлэнгэд үйлдвэрлэв” үзэсгэлэн худалдааг холбогдох байгууллагуудтай хамтран жил бүр зохион байгуулах арга хэмжээ авна.
- 2.2.3. Хүнсний ногоо боловсруулах, савлах үйлдвэр байгуулах иргэдийн санал санаачилгыг дэмжинэ.

2.3. Дэд бүтэц

- 2.3.1. Сум, тосгоны доторх замын дагуу гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлэх, замын тэмдэг тэмдэглэгээг сайжруулах санхүүжилтийг холбогдох шатны төсөвт тусгуулах санал, санаачилга гаргаж, холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ.
- 2.3.2. Аймгийн төвийн болон алслагдсан баг, тосгоны нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулах ажлыг дэмжинэ.
- 2.3.3. Хог ангилан ялгах, хогийг дарж, булж устгах /ландфил/ технологийг нэвтрүүлэх, хогийн нэгдсэн цэгийг хашаажуулах ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авна.
- 2.3.4. Ногоон байгууламж болон цэцэрлэгжүүлэлтийг нэмэгдүүлэн “Өрх бүр хашаандаа сайхан амьдаръя” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн эрүүл, эко орчинд ард, иргэдийг амьдруулах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд санаачилга гарган ажиллана.

2.4. Төсөв санхүүгийн чиглэлээр

- 2.4.1. Орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөлтийг үндэслэлтэй хийж, үр ашигтай зарцуулах, татвар төлөгчдийн тоог нэмэгдүүлэх, татварын өр, авлагыг барагдуулах замаар орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөг жигд ханган биелүүлж буй эсэхэд тавих хяналтыг сайжруулах чиглэлээр холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллаж, нийтэд ил тод мэдээлэх ажлыг хэрэгжүүлнэ.
- 2.4.2. Төсвийн байгууллагуудын батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу хэмнэлттэй зарцуулж буй эсэх, төсвийн гүйцэтгэлд ИТХ-ын зүгээс тавих хяналтыг сайжруулна.
- 2.4.3. Орон нутагт төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж буй төсөл, арга хэмжээний чанар, хэрэгжилтэд хяналт тавих ИТХ-ын үүргийг нэмэгдүүлэх, хяналтыг чанартай хэрэгжүүлэхэд анхааран ажиллана.

2.5. Байгаль орчны талаар хэрэгжүүлэх бодлого

- 2.5.1. Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулах, хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг хуулийн дагуу гүйцэтгүүлж буй эсэхэд иргэд, олон нийтийн зүгээс тавих хяналтыг сайжруулах арга хэмжээ авна.
- 2.5.2. Мод үржүүлгийн газар шинээр байгуулахыг дэмжиж ажиллана.
- 2.5.3. Байгаль орчны эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, хяналт шалгалтыг тогтмолжуулан хууль бус үйлдлүүдийг таслан зогсооход холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.5.4. Бүх нийтээр мод тарих ажлыг жилд 2 удаа зохион байгуулж, төв суурин газрын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд иргэн, ААНБ-ийн оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр ажиллана.
- 2.5.5. Орон нутагт үлгэр жишээ болж буй иргэдийг сум, орон нутгаас урамшуулах боломж нөхцөлийг судалж, холбогдох байгууллагуудад уламжлан шийдвэрлүүлнэ.

ГУРАВ. НУТГИЙН ЗАХИРГАА, ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

3.1. Нутгийн захиргааны ажил үйлчилгээ

- 3.1.1. Төрийн үйлчилгээний ил тод, шуурхай байдлыг хангаж, төрийн албан хаагчийн ажлын хариуцлага, ёс зүйг дээшлүүлэх чиглэл баримтална.
- 3.1.2. Төрийн албан хаагчийг хэрэгцээт сургалтад хамруулах, мэргэшүүлэх, ажиллах нөхцөлийг сайжруулах ажлыг дэмжинэ.

3.2. Хүний эрхийг хангах, хууль, эрх зүйн ажил үйлчилгээ

- 3.2.1. Хууль, эрх зүйн албан бус сургалт, сурталчилгааны ажлыг тогтмолжуулан, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг сайжруулах чиглэлээр мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 3.2.2. Хүнийг эрхийг хангахад нутгийн захиргаа, иргэний нийгмийн байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 3.2.3. Хүүхдийг ёс суртахуун, зан заншлын буруу зуршилд автахас урьдчилан сэргийлэх, болзошгүй осол, гэмт үйлдлээс хамгаалах ажлыг дэмжинэ.
- 3.2.4. Иргэд болон авлигатай тэмцэх төрийн бус байгууллагын сүлжээтэй хамтран авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлын үр нөлөөг дээшлүүлж, авлигагүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр ажиллана.

3.3. Гамшгаас хамгаалах бодлого

3.3.1 Гудамж, зам, талбай, орон сууцны гэрэлтүүлэг, камержуулалтын ажлыг нэмэгдүүлэх, замаас ус зайлуулах суваг, үерийн даланг сайжруулах, засварлах, авто замын гарц, тэмдэг, тэмдэглэгээг сайжруулах ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ.

